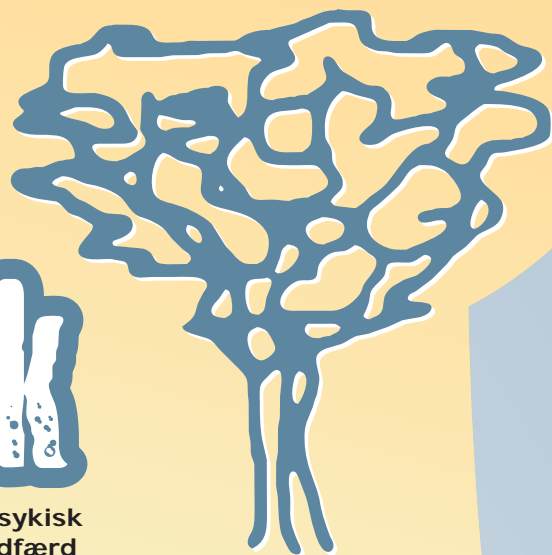

Nyhedsbrev

Vidensteam.dk

Nyhedsbrev fra det landsdækkende Vidensteam vedrørende Psykisk Handicappede og Senhjerneskedede med Problemskabende Adfærd

Marie går ude på gange

Når en beboer begynder at slå medarbejderne er det ikke ligegyldigt, hvordan de opfatter situationen. Charlotte Apel Mammen beskriver i denne artikel den faglige forskel på at anskue beboeren som et problem og på at mene, at beboeren har et problem.

Af Charlotte Apel Mammen, cand.mag. i kommunikation og psykologi, konsulent i Rejseholdet

Marie går ude på gangen og piber med sin våde benede om knæene. Går man hen til hende, slår hun. Kommer hun hen til en, og giver man hende ikke opmærksomhed, smadrer hun alt omkring sig. Alle kan se, at Marie ikke har det godt. Derfor beslutter medarbejderne, at de vil forsøge at gøre hendes hverdag bedre.

Opgaven kan gribes an på forskellige måder. Men medarbejdernes holdning er afgørende. For den bestemmer tilgangen til Marie og hendes situation. Der findes groft sagt to forskellige holdninger: Marie *har* et problem, eller Marie *er* et problem.

Marie er et problem

Hvorfor oplever nogle medarbejdere personer som Marie som et problem? Det kan skyldes, at de ikke kan lide at blive slået på, og at det er så svært at nå ind til Marie. Hun "gider" dem ikke rigtigt. Det giver medarbejderne en oplevelse af afvisning, og det påvirker de fleste mennesker. Den bagvedliggende årsag er dog, at medarbejderne baserer deres pædagogiske indsats på intuition og private følelser mere end på pædagogisk viden. Og så opleves Marie som et problem. I sådan en kontekst vil Maries adfærd ikke blive løst inden for en professionel ramme, men inden for en privat og følelsesorienteret. Konsekvensen er, at det ikke altid er den mest hensigtsmæssige pædagogiske løsning der vælges, men den, der ligger lige for. Den som medarbejderne tror vil gøre hverdagen nemmere. Og løsningen vil typisk forudsætte, at Marie skal ændre sig.

Virkelighedens Marie

Medarbejderne omkring virkelighedens Marie oplevede hende netop som et problem. Marie er ikke renlig, og pædagogerne troede, at hun vil få det bedre, larme mindre og stoppe med at smadrede ting, hvis hun blev renlig. Derfor vedtog man på et personalemøde, at lave

et træningsprogram for Marie, hvor hun kom på toilettet med faste intervaller. Så ville hun måske stoppe med at tisse i bukserne. Efter et par måneder var der ikke sket alverden. Hverken i forhold til at få hende renlig, eller i forhold til hendes øvrige trivsel. Og projektet gik i sig selv igen.

Hvad går galt?

Hvad gik galt i denne tilgang til Marie? Den skitserede tilgang hænger ofte sammen med, at man oplever en beboer som et problem. For det første går man direkte fra et problem, som man ikke har analyseret, til en løsning. En løsning der bygger på, hvad medarbejderne lige kan komme i tanke om, og hvad der vil lette det daglige arbejde. Frem for, hvad der reelt kan hjælpe. For det andet mangler medarbejderne viden. Hvordan ved pædagogerne f.eks., at Marie ikke har en kronisk blærebetændelse? Hvor er de pædagogiske argumenter for, at hun vil blive mere velafbalanceret af at blive renlig? Endelig bliver der ikke evalueret undervejs. Grafisk ser denne løsningsmetode sådan ud:

Problem → Løsning → Handling

Marie har et problem

Er medarbejdernes holdning, at Marie har et problem, bliver løsningerne anderledes. Så er hendes

udadrettede adfærd en konsekvens af det liv, hun lever, og derfor skal der ændres på det, og ikke på Marie. Hun afviser måske medarbejderne, fordi hun selv er blevet afvist og svigtet så mange gange, at hendes tro på og evne til tilknytning har lidt overlast. Så er det nødvendigt, at medarbejderne får styrket deres faglige profil, så de kan rumme Marie og give hende en tro på at de virkelig vil hende, at hun kan regne med dem. Afvisninger er noget, man skal arbejde med i personalegruppen således, at man ved, hvordan man skal tackle afvisningen både personligt, privat og professionelt. Det kræver en bevidst indsats at arbejde med mennesker som Marie uden at miste troen på, at man gør en forskel.

Alle reaktioner bunder i logik

Det gælder om at få identificeret problemerne. Hvad er det, der udløser Maries frustration? Ofte hører man i forbindelse med mennesker med udadreagerende adfærd, at de reagerer som 'et lyn fra en klar himmel'. Måske. Men oftest er der en grund til deres reaktion. Vi reagerer alle logisk og rationelt på det, vi oplever. Men logik og rationalitet er individuelt, og funderet i vores habitus.

en og piber

Hvilke tanker har man til rådighed?

Vi er med andre ord nødt til først at have en viden om Marie, hendes liv, handicap mv. for at træffe et kvalificeret valg om, hvilken indsats der vil være bedst for hende. Der findes mange gode metoder. Her skal blot nævnes fire, der er valgt, fordi de kan benyttes uden brug af eksterne konsulenter.

Det er en god idé at lave Maries **livshistorie**. Hvordan har hendes liv været indtil nu? Hvad har hun oplevet? Ud fra livshistorien kan vi bl.a. se de begivenheder og relationer, der har skabt mennesket Marie.

Man kan så lave en **udviklingsbeskrivelse**. F.eks. på baggrund af Kuno Bellers test af færdigheder. Ud fra den kan man udregne en ca. udviklingsalder. Den har betydning i forhold til at have realistiske forventninger til Marie. Det nytter ikke at stille højere krav til Marie, end hendes udviklingsalder kan honorere.

Man kan også lave en **neuronscreening**, hvor man afdækker, hvor i hjernen Marie er skadet. Er det f.eks. i frontallapperne, der bl.a. styrer følelserne og vores temperament? Det kunne forklare, at hun reagerer så

voldsomt på bestemte påvirkninger. Eller sidder skaderne et helt andet sted?

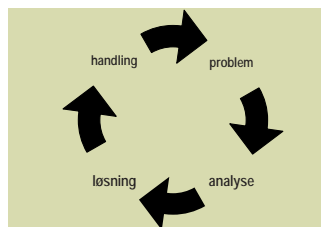
Man kan også se på det **miljø**, som Marie lever i. Hvad er det for en kultur, der eksisterer der hvor Marie bor, og hvilke værdier prioriteres?

Disse fire metoder giver tilsammen et ganske udmærket billede af et menneske og dets habitus, men der findes mange andre.

At male et billede af Marie

Næste fase er at skabe et nuanceret og dybgående billede af Marie på baggrund af analyserne. Hvad i Maries adfærd kan forklares med hendes udviklingsalder? Og hvad skyldes hendes opvækst? Det er ikke altid nemt at lave en god analyse. Maries - og med hende mange andre mennesker med funktionshæmninger - situation er meget kompleks. Der er mange ukendte faktorer og flere forklaringer. Men jo bedre forarbejde man har gjort, jo mere kvalificerede 'gæt', kan man foretage. Det er ikke sikkert, at det lykkes i første omgang at finde frem til en forklaring på Maries frustrationer. Så er man nødt til at udvide sin socialpædagogiske kompetence med viden fra psykiatrien, psykiologien, neurologien m.v.

Grafisk kan man beskrive processen sådan:

Den faglige værktøjskasse

Det er vigtigt, at man som fagperson har en stor værktøjskasse. Det er ens handlekompetence der gør, at man tager de rette initiativer for at hjælpe et menneske som Marie. Og sikrer, at beslutninger træffes på baggrund af en faglig debat. Medarbejderne skal skabe en form for fælles konsensus - og handle i overensstemmelse med den.

Personlige kompetence

Et andet aspekt ved handlekompetencen er den personlige kompetence hos medarbejderne, der arbejder (sammen) med Marie. Der skal være en balance mellem det professionelle faglige og det professionelle personlige. For i det øjeblik, man arbejder med andre mennesker og træffer beslutninger på baggrund af iagttagelser og tolkninger af disse, så vil medarbejdernes egen habitus altid have betydning for udfaldet. Derfor er integrationen af såvel faglige som personlige værktø-

jer vigtig. For ofte skal der handles hurtigt, men klogt.

Plan for indsatsen

Opstilling af mål er med til at strukturere arbejdet og holde fokus i dagligdagen. Hvad er det, vi gerne vil? Planen skal indeholde såvel kortsigtede som langsigtede mål og samtidig skitsere, hvordan man vil nå målene. En plan bruges også, når indsatsen skal evalueres. For naturligvis skal man evaluere med mellemrum. Det sikrer, at man oprettholder konsensus og at indsatsen løbende justeres. Og har man opnået et delmål, skal der jo op sættes et nyt!

Forskellen mellem de to holdninger; at Marie *er* et problem, eller Marie *har* et problem, svarer til forskellen mellem kun at være i besiddelse af en hammer, så alle opgaver må kunne løses v.h.a. søm, og at have en værktøjskasse med mange forskellige redskaber i, hvor man kan vælge det specifikke stykke, som passer til netop den person, man skal hjælpe.